

SEVERNÍ POLABÍ

MĚSTA, OBCE A OSADY... od A do Ž NA ÚSTECKU

HLADOV

(*Hungertuch*) - 441 m n. m. - Nejsevernější osada našeho okresu vzešla poč. 19. stol. z feudální rezidence (snad z 1. pol. 18. stol.), za pozemkové reformy byly konc. 18. stol. polnosti prodány malorolníkům. Poplužní dvůr (posléze č. 90, 91, 92 a 93) se prostíral pod hřbetem *Fichtenwände* (*Smrkové stěny*) - s dominantami *Zeisigstein* (*Čížčí kámen*) (550 m) a *Fichtenberg* (*Smrkový vrch*), při ústí *Petrovického* (*Peterswalder Dorfbach*) do *Olšového potoka* (*Löschbach, Löscher. B.*) tvořícího bezmála 2km saskou hranici, zhruba 3 km severně od petrovického barokního kostela sv. Mikuláše (*Pfarrkirche St. Nikolaus*) a přibliž. 18 km severozáp. od ústeckého centra. Dosud literatura existenci téměř ignorovala, z výzkumu v penkách není jisté, kdy vznikl. Na sklonku 16. stol. tu fungoval železný hamr příslušející *Krásnému Lesu* (*Schönwald*), lépe řečeno *Petrovicím* (*Peterswald*) - na *Císařských povinných otiscích stabilního katastru Čech* z r. 1843 (resp. 1846 - Lith. J. Morerette u. Winter C.) - *Peterswald samt Colonie Neuhof in Böhmen - Leitmeritzer Kreis - Bezirk Schönwald*. Dvůr se objevil kol. r. 1650, jak prokázal střekovský řídicí učitel z *Habrovic* (*Johnsdorf*) a kantor v *Tisé* (*Tyssa, Tissa*) **Emil Richter**. Zřídili jej držitel Krásného Lesa, který r. 1644 vyženil vlastníka **Pnětluk** (*Netluk*), ale i Letů u Písku (*Lety bei Pisek*), světský člen 3. rekatolizační komise (25. 10. 1651 - 23. 6. 1653) a nejvyšší mincmistr, Mikuláš ze Schönfeldu kořenem z Lotrinska (*Lothringen*), choť Josefina, roz. Heidenová k jmění mj. přišla r. 1638, kdy povstal příbytek badateli pokládaný za aristokratický, nemožno vyloučit, že jej prominenti občas užívali.

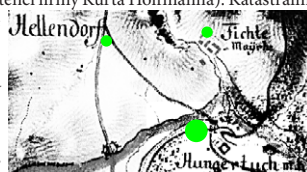
Pozdrav z Hladova v Čechách (1900) - pohled na torzo ovčince (*alte Schafstall*) u č. 92 a statek (*Hungertuchhof*) č. 93

Vchod zdobila kamenná veřej se 2 emblémy. Autor 16tídilného komplexu *Topographie des Königreiches Böhmen* (1785 - 91), pedagog a piaristický kněz Josef František Jaroslav Schaller (* 6. 3. 1738 Konišpěš - † 6. 1. 1809 Praha) jeden považoval za erb rytířů z Büнау (*Binova, Býnu, Bínjvva, von Binuau* atd.), E. Richter vyšetřil, že náležel Schönfeldům a druhý manželce Jozině (*Josefine von der Heiden*). K investici se Mikuláš odhodlal nejspíš záměrem zvelebit statek zničený Sasy (1631), r. 1656 vzkrísil i petrovickou svatyni. *Hungertuch* pak dlouho sloužil krásnoleské šlechtě, na prahu 19. stol. se ocitl v havarijní situaci. Topograf Johann Gottfried Sommer (* 1782/83 Leuben u Drážďan - † 11./12. 11. 1848 pražský Karln [Karolinenthal]) informuje (1823), že v l. 1816 - 20. dal krásnoleský magnát Franz Wagner většinu objektů zrušit, nahradit novými a rovněž přenést ostění se zmíněnými symboly. Po skonu Josefa Rudolfa hraběte ze Šenfeldu získala (1704) sestra Marie Viktorie - vdaná (1689) za Františka Ignáce Vratislava hraběte z Mitrovic (* 1658) - 'polovici Šonvaldu, Netluk a Předlic s Petrovicí a Chvojnem, avšak tak, aby František přijal k příjmení heslo ze Šenfeldu'. Archivář **PhDr. Franz Josef Umlauf** (* 11. 7. 1883 Lipová [Spansdorf] - † 8. 11. 1967 Marl u Bayreuthu) tvrdí, že entitu i s loukami přepustila (1726) za 300 zlatých rýnských poddanému, správci tamní pily a mlýna (č. 90 a 91) Christianu Kühnelovi, ten jej (1782) transformoval v manufakturu rozšířenou r. 1871 Ernestem Luísem Gottschallem na výrobu kovových komponentů k deštníkům a holím (*Metallwarenfabrik C. Kühnel*). V l. 1877 - 82 expandovala jako *H. Kühnel in Hungertuch*, z níž se (1880) vyvinul podnik *C. Kühnel & Co.* (r. 1933 v kompetenci firmy Kurta Hoffmanna). Katastrální plán (1843) zobrazuje několik budov, severně se vyskytoval mlýn, jihovýchodně od něj nemnoho dalších s myslivnou a jižně konstrukce asi vůbec nejstarší (č. 92), prostorná stáj (*alte Schafstall*). Rozkládala-li se v pozici sídla, není jasné. V 19. stol. vyrostl poblíž **Nový Dvůr** (*Neuhof*), kam vrchnost převedla provozy a populace se přestěhovala.

Pozdrav z Hladova u Petrovic (cca 1914) - hospodářství Augusta a Anny Fritsche (č. 92)

Od r. 1850 je ves čtvrtí Petrovic (s nimi se definitivně spojila v r. 1945). R. 1939 čítala samota 14 osadníků a krom továrny i 4 chalupy (č. 90, 91, 92, 522), dělníci navštěvovali pěšky i na kole zvláště Tisou, kde zhotovovali rukavičkové a stiskací knoflíky, sponky, háčky, poutka, kování, odznaky, brože, přezky, záclonové kroužky, zdrhovadla, ba i zubní vrtáčky, frézy atd. (nicméně podstatu prezentovaly knoflíky).

Hellendorf, statek Fichte a Hladov s dvorcem (m. h. = Meierhof) - I. vojenské mapování (josefské) z l. 1764 - 68 (rektifikace 1780 - 83)

Vydáno za finanční podpory Města Ústí nad Labem a GRANETTE a.s.

SEVERNÍ POLABÍ MĚSTA, OBCE A OSADY... od A do Ž NA ÚSTECKU

Rybniček na mlýnském náhonu (*Mühlbach*)... foto: Milan 'Pekky' Bouška (léto 2007)

(*Valeriana dioica*), vrba plazivá (*Salix repens*), v mezofilních a sušších štětinolístých (*Meum athamanicum*), vřes obecný (*Calluna vulgaris*), sitina kostrbatá (*Juncus squarrosus*) aj., z živočichů lze spatřit křížáka pruhovaného (*Argiope bruennichi*), chrčásta polního (*Crex crex*), bramborníčka hnědého (*Saxicola rubetra*), myšku drobnou (*Micromys minutus*), vydru říční (*Lutra lutra*) ap.

Odpemáti na pomezí operovaly kovárny a tavírny (*Cratza, Kleppisch* aj.), nejnak v Hladově i **Ostrově** (*Eiland*), leč 30letá válka (1618 - 48) je zhubila. *Hellendorfská kronika* (do r. 1914) sděluje: R. 1619 se Erhart von Rappoldt nemovitostí zbavil, zakoupil je Johst Melich a 12. 8. 1622 za 7.000 florénů přenechal 'dvorec, hamr, honitbu drobné zvěře atd. v dědictví uvedené... i s kovárnou Fichte nacházející se mezi Kleppisch a Hladovem Hansi von Morgenthal původem z Deutschenbor'. R. 1651 končinu utřížil petrovický exulant z Hellendorfu Michael Sethmacher a obratem (1672) postoupil vdově (Anna Cathrine) po Rudolfo Siegmara von Mordteisen z Hammergut Fichte. K lennímu nároku na grunt s kovárnou, co matka 20. 6. 1672 se 'zahranicním' bratrem Johanem Hauboldem von Morgenthal pořídila za 2.000 fl., se mladší Mordteisen Ulrich Gottfried vypracoval 6. 8. 1672, již ale r. 1673 vše shorelo. Memorandum čsl. vlády č. 7. *Les Serbes de Lusace* (Lužičti Srbové) z pařížské mírové konference (1919 - 20) deklaruje: 'Nová hranice ubíhá severně od Petrovic u koty 412 - Hammergut-Fichte (Kovárna u Smrku) a pokračuje přes Schwarze Mühle (Černý mlýn), Lehm Hübel (462), Kleiner Zschirnstein na severozápad k Labi. Obec Schöna bude nadále česká.'

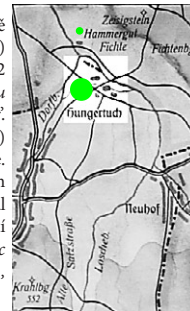
Solná trasa (*Via Salaria, Alte Salzstraße*) vedla ze srbského hradu Neleticů **Dobré Hory** (*Dobrohora, Dobrogora*) - **Ottova encyklopedie** z 1. 1. 1908: dnešní **Halle** nad Sálou (**H. an der Saale**, dříve též **H. in Sachsen, H. im Magdeburgischen**, lat. *Hala Saxonum*, druhy též *Hermundurorum, Venedorum*, ve spisech českých výtěhovalců *Hála Magdeburská*) - přes lázeňské městečko **Gottleuba**, Hladov, **Horní Libouchec** (*Ober-Königswald, Holzgrund*), **Malé Chvojno** (*Kleinkahn, Žďár* (*Saara*), **Strážky** (*Troschig, Troschik*), **Božtěšice** (*Postitz*), Ústí a Středohoří do Prahy.

Severových. od přechodu Petrovice/Bahratal a vých. od napoleonskými bitvami (1813) notoricky proslulém Hellendorfu se tyčí pískovcový *Zeisigstein* s vyhlídkou, krucifix a protějším převisu **Mordspitze** připomíná, že tu - na **Chlumecké stezce** (*Kulmer Steig*) - byl r. 1401 v potyče markrabských zbrojníků s domínáckými loupežníky smrtelně zraněn purkrabí Otto Maul von Dohna. Pevnost Donin (*Dona* či *Zdona* = české jméno) založil r. 960 syn saského vévody (912 - 36) a východofranského krále (919 - 36) Jindřicha I. Ptáčníka (* 876 - † 2. 7. 936), pokořitele (929) sv. Václava (* cca 907 Praha [?] - † 28. 9. 935 Stará Boleslav), Ota I. Veliký (* 23. 11. 912 Wallhausen - † 7. 5. 973 Memleben), král východofranský, italský a 1. císař Svaté říše římské. Římský král (1056 - 1106) a od r. 1084 císař Sv. říše římské Jindřich IV. (* 11. 11. 1050 - † 7. 8. 1106 Lutych) jej co náznak důvěry i se správním obvodem daroval (1076) knížeti (28. 1. 1061 - duben 1085) a 1. přemyslovskému i titulárnímu polskému králi (1085 - 92) Vratislavu II. († 14. 1. 1092).

Zač. 15. stol. spadal **Ostrov Zikmundu** z *Vartenberka* († 1438 Jindřichův Hradec). *Zapsán v zemských deskách jako 'hamr in Královském lese'* byl v l. 1408 - 37 prvním osídlením. V *hospodářství brzy klapal mlýn. Říkalo se tu 'im Elend'*, tj. *štranou položeném místo* (také 'v bidě'), vyznačovalo se *chudou rudou či půdou. Podobný je i osud názvu Hladov - 'Hungertuch'* *. - *Tisá - Historie oblasti dle kapitoll* (www.tisa.cz) - **Zdeňka Vaisová** - dopisovatelka Měsíčníku Jilovská sova.

O b c h o d n í c e s t y měly pro oblast zásadní význam. Přes Děčín [*Tetschen*] byla část země zásobována po staletí solí ze slováckého Dobrogory a Bělogory, kde sůl dobývali slovanští Hallové, podle nichž dostalo pozdější město své jméno (Halle nad Saalou). Solná stezka byla v počátcích českého státu pravděpodobně opatřena ještě několika strážními, řízenými vojensky z děčinského hradu. Taková strážnice mohla být v Libouchci [*Königswald*] a Jilověm [*Eulau*] na levém břehu a v Jedlce [*Höflitz*] (či Veleni [*Wöhlen*]) a Benešově [*Bensen*] na pravém... - *Dr. Josef Hůrský* (* 9. 3. 1915 Vídeň - † 5. 11. 1996 Praha) a *mistr sportu Jaroslav Srba* (* 13. 4. 1929 - † 2001 Ústí n. L.) - *ved. autorského kolektivu, spolupř.: dr. Jaroslav Košťál, dr. Jaroslav Wágner, členové turistického odboru TJ Chemička, Ústí n. L. - České Švýcarsko, Chráněné vrchy a Sluknovsko - Turistický průvodce ČSSR - svazek 13 - Sportovní a turistické nakladatelství - Praha, 1960*

* Postní ('hladově') plátno (*Hungertuch*) je doloženo nejp. kol. r. 1000 - už ve středověku se oltáře i s plastikami, malbami, kříži a reliéfi zastyraly, aby skvoity při pokání ustoupily. Paralelně se dekorace zjednodušila, patrně ze solidarity s kajícníky při zahájení postu z chrámů zabytými. Věřící se citili hříšníci a i obec si měla pohled na svátosti odeprít. Nacěz se samo stalo artefaktem, např. **Velké žitavské** (*Großes Zittauer Fastentuch*) (6,8x 8,2 m) r. 1472 věnované obchodníkům kořením Jakobem Gürtlerem (úlohu plnilo do r. 1672, r. 1840 bylo náhodou nalezeno za polici radnice), obsahuje 90 biblických scénérii.

Usedlost s kovárnou (*Hammergut Fichte*) pod *Zeisigsteinem*, Hladov a Stará solná stezka (altesalzstrasse.org) na 'Karte des Kreises Aussig' (Prof. Blumtritt, 1939)